

Ses Bilgisi

1. Son hecesinde dar ünlü (ı, i, u, ü) bulunan iki heceli sözcükler ünlüyle başlayan bir ek aldığında son hecedeki dar ünlü düşer. Bu ses olayına “ünlü düşmesi” denir. Örneğin “boyun” sözcüğüne “-um” eki getirildiğinde sözcük, “boyunum” şeklinde değil, “boynum” şeklinde yazılır.

Buna göre,

“Dur yolcu! Bilmeden gelip bastığın

I

Bu toprak, bir devrin battığı yerdir.

II

Eğil de kulak ver, bu sessiz yığın

III

Bir vatan kalbinin attığı yerdir.”

IV

dizelerinde numaralanmış sözcüklerin hangisinde ünlü düşmesi vardır?

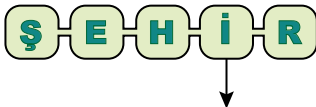
- A) I. B) II. C) III. D) IV.

2. Türkçede düz-geniş ünlülerle (a,e) biten fiillere “-yor” eki getirildiğinde, fiilin sonundaki düz-geniş ünlüler daralarak “ı, i, u, ü” ünlülerine dönüşür. Bu ses olayına “ünlü daralması” denir.

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili fiillerden hangisine “-yor” eki getirilirse fiilde ünlü daralması meydana gelmez?

- A) Beni okulun bahçesinde bekle.
B) Babaannenle dedeni sık sık ara.
C) Yemekten sonra bir dilim tatlı ye.
D) Akşam yemeği için çorba yap.

3.

“ŞEHİR” sözcüğünü oluşturan kutular, aşağıdakilerin hangisinde verilen ekle birleştirilirse okla gösterilen “İ” kutusunun sözcükten atılması gerekir?

- A) L E R B) İ M
C) D E D) D İ R

4. Süreksiz sert ünsüzlerle (p, ç, t, k) biten bir sözcüğe, ünlüyle başlayan bir ek geldiğinde sözcüğün sonundaki sert ünsüz yumuşar. Bu ses olayına “ünsüz yumuşaması” ya da “ünsüz değişimi” denir. Örneğin “börek” sözcüğüne “-i” eki getirildiğinde sözcüğün sonundaki “k” sesi “ğ”ye dönüşür (böreği).

Bu açıklamaya göre “kitap” sözcüğüne aşağıdaki eklerden hangisi getirilirse sözcükte ünsüz yumuşaması meydana gelir?

- A) -dan B) -cı C) -ın D) -lık

5. Süreksiz sert ünsüzlerden (p, ç, t, k) biriyle biten bazı tek heceli sözcüklerden sonra ünlü ile başlayan bir ek geldiğinde ünsüz yumuşaması meydana gelmez. Örneğin “tip” sözcüğüne “-in” eki getirilince “p” sesi “b”ye dönüşmez (tipin).

Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi bu açıklamaya örnek olamaz?

- A) Öğrencilerin çoğu sergi salonuna gidecek.
B) Bu kadar yükü tek başına taşıyamazsın.
C) Çocuklar yalnızken içim hiç rahat etmiyor.
D) Bu apartmanın çatı katı çok sıcak oluyormuş.

6. Türkçede sert ünsüzlerden (f, s, t, k, ç, ş, h, p) biriyle biten bir sözcüğe “c, d, g” yumuşak ünsüzleri ile başlayan bir ek geldiğinde ekin başındaki “c” sesi “ç”ye; “d” sesi “t”ye; “g” sesi ise “k”ye dönüşür yani “c, d, g” sesleri sertleşir. Bu ses olayına “ünsüz benzeşmesi” ya da “ünsüz sertleşmesi” denir.

Buna göre aşağıdaki sözcüklerden hangisi “-ce/-ca” ekini alırsa ünsüz benzeşmesi meydana gelmez?

- A) Büyük B) Rahat
C) Sakin D) Yavaş

Ses Bilgisi

7. Yabancı dillerden dilimize giren bazı sözcükler ünlüyle başlayan ek aldığına ya da “etmek, olmak” gibi fiillerle birleştiğinde sözcüğün sonundaki ünsüzden bir tane daha türer. Bu ses olayına “ünsüz türemesi” denir. Örneğin “hat” sözcüğü “ı” ekini alınca “hattı” şeklinde yazılır. Burada “ı” ünsüzü türemiştir.

Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi bu açıklamaya örnek olamaz?

- A) Yapılan bütün iş tekliflerini reddetti.
B) Affına sığınarak bir şey sormak istiyorum.
C) Bankanın önünde en az elli kişi vardı.
D) Gurbet hissini yaşamayan anlayamaz.

8. Bu topraktan biriydi

I

Adı Orhan Veli'ydi
Elleri dost omzunda

II

Yaşamak kaderiydi.

Bu dizelerde numaralanmış sözcüklerde yer alan ses olayları aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

I	II
A) Ünsüz benzeşmesi	Ünlü düşmesi
B) Ünsüz yumuşaması	Ünlü düşmesi
C) Ünlü düşmesi	Ünsüz yumuşaması
D) Ünlü daralması	Ünsüz benzeşmesi

9. Sorardım sırrını hiç düşünmeden;

I

Bu fani gönlümün sevinci neden?

II

III

Beni günden güne meğer genç eden
Daima değişen maceralarmış!

IV

Bu dizelerdeki numaralanmış sözcüklerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. sözcükte ünsüz türemesi vardır.
B) II. sözcükte ünlü düşmesi vardır.
C) III. sözcükte ünsüz yumuşaması vardır.
D) IV. sözcükte ünsüz benzeşmesi vardır.

10. Seni boydan boya sevmişim.

Ta Edirne'ye kadar Kars'tan

I

Taşını, toprağını, yiğidini

II

Fırsat buldukça övmüşüm.

Bu dizelerde numaralanmış sözcüklerde yer alan ses olayları aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

I	II
A) Ünsüz benzeşmesi	Ünsüz yumuşaması
B) Ünsüz yumuşaması	Ünlü düşmesi
C) Ünlü düşmesi	Ünsüz yumuşaması
D) Ünsüz değişimi	Ünsüz benzeşmesi

11. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerin hangisinde ünsüz türemesi vardır?

- A) Sabahçı olduğunu öğrenince çok sevindi.
B) Senin hakkında hep olumlu şeyler duydum.
C) Bu saatte nereye gidiyorsun, diye sordu.
D) Ağacın altına oturup kitap okuyalım.

12. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerin hangisinde yay ayraç içinde verilen ses olayı yoktur?

- A) “Affetmek büyüklüktür.” demek aklına gelmedi mi? (Ünlü düşmesi)
B) Bu yıl kuşlar göçmüyormuş sıcak ülkelere. (Ünlü Daralması)
C) Düşünce dünyamızın gelişmesi için seçkin eserler okumalıyız. (Ünsüz Benzeşmesi)
D) Al bayrağın gölgesinde korkusuzca büyüsünler. (Ünsüz Yumuşaması)

